

Aan
de gemeenteraad

Datum 21 november 2023
Zaaknummer 2023-0163495
Betreft Onderzoeksvoorstel slavernijverleden Dordrecht

Vergadering van

Portefeuillehouder: Rik van der Linden
Begrotingsprogramma Levendig, Leefbaar en Veilig Dordrecht
Kernteam/Opgave: Stad - Jeugd, Onderwijs & Cultuur
Auteur: Jeannette van Walderveen
E-mail: j.van.walderveen@dordrecht.nl
Verantwoordelijke: Jeannette van Walderveen
Openbaar: Ja

Deadline

Graag agenderen op college 21 november, zodat de raad z.s.m. geïnformeerd kan worden.

Raadsinformatiebrief

Hoe zijn de bevoegdheden rond dit onderwerp verdeeld?

Het college informeert de raad over de uitvoering van een toezegging.

Wat is de aanleiding om deze informatie kenbaar te maken?

Tijdens de raadsvergadering op 4 juli 2023 is toegezegd dat we een wetenschappelijk onderzoek laten uitvoeren naar de rol van het slavernijverleden in de geschiedenis van Dordrecht. Het onderzoek kan bijdragen aan het erkennen van dit deel van het verleden en de doorwerking ervan. Er zijn ook in Dordrecht sporen van het slavernijverleden te vinden en het is belangrijk om de herinnering aan het slavernijverleden levend te houden. Door dit met een positieve benadering te doen, kunnen we discriminatie tegengaan. In deze raadsinformatiebrief lichten we toe wat de opzet en planning zal zijn van het onderzoek.

Wat is de te delen informatie?

Onderzoek

Het onderzoek zal bestaan uit twee deelonderzoeken, één over het stadsbestuur en één over de levens van Zwarte Dordtenaren door de eeuwen heen. Het onderzoek volgt in het spoor van eerdere onderzoeken naar dit verleden. Meer dan in eerdere onderzoeken zal de nadruk worden gelegd op de autonomie en het handelingsvermogen van stedelingen die werden geracialiseerd als 'zwart' of die zichzelf uitdrukkelijk als Zwart identificeerden. De staatscommissie tegen discriminatie en racisme publiceerde in september 2023 de essaybundel 'Doorwerkingen van slavernijverleden: Meervoudige perspectieven op de relatie tussen verleden en heden'. De inzichten uit dit werk zijn richtinggevend voor het onderzoek naar de doorwerking van dit verleden.

Het onderzoek naar *de betrokkenheid van de stad en het stadsbestuur* kijkt naar de rol van het gemeentebestuur in de koloniale geschiedenis. Hierbij moet bijvoorbeeld gedacht worden aan de relatie met de WIC en de VOC. Het stadsbestuur en de compagnieën lieten tal van historische documenten achter die bestudeerd zullen worden. Dit eerste deel van het onderzoek zal in de eerste helft van 2024 worden afgerond, zodat binnen het herdenkingsjaar al een inschatting gemaakt kan worden van de betrokkenheid van het stadsbestuur en slavernij. De deelconclusies

zullen schriftelijk worden gedeeld met de begeleidingscommissie en de gemeente. In de vroegmoderne tijd waren bestuurlijke processen persoonlijker en informeler dan zij nu zijn. Daarom is het ook nodig om diepgravend onderzoek te doen naar de betrokkenheid van bestuurders bij de slavernij gebaseerde economie. Dit zal in de tweede helft van 2024 gebeuren. In deze tweede helft zal ook ruimte zijn voor onderzoek naar de rol van de kerk (inclusief de Synode), een overzicht van de plantages die een band hadden met Dordrecht en tot slot de Afschaffing van de slavernij.

Het tweede deelonderzoek zal gaan over *Zwarte levens in Dordrecht* door de eeuwen heen. Dit onderzoek is gericht op de gehele periode van de late zestiende eeuw tot nu. Voor deze verschillende periodes zal gebruik worden gemaakt van verschillende onderzoeksmethodes. Voor het historische deel zal onderzoek gedaan worden in de notariële archieven, doop- trouw- en begraafboeken en kerkarchieven. Zelforganisaties en associaties zullen worden onderzocht op basis van kranten en archiefbronnen. Voor de moderne tijd zal gebruik worden gemaakt van interviews.

Definitie

Het hedendaagse gebruik van de term slavernij (het uitoefenen van het recht van eigendom over een persoon) verschilt enigszins van de historische definitie. Voor het historische onderzoek naar slavernij volgen we het gebruik van de term door de koloniale staat. Het onderzoek betreft dus datgene dat de koloniale staat als slavernij definieerde. Dit is smaller dan de moderne definitie van slavernij, die ook duidt op informele vormen van dwang en onderdrukking.

Het VN Permanent Forum voor mensen van Afrikaanse afkomst benadrukken dat de Afrikaanse diaspora geconfronteerd wordt met een specifieke vorm van uitsluiting en discriminatie. Koloniale ideeën over hiërarchieën tussen mensen op basis van hun afkomst zijn veelzijdiger dan dat. Het is dus mogelijk om een keuze te maken tussen een onderzoek gericht op de bredere waaier aan discriminatoire ideeën die hun oorsprong vinden in koloniale verhoudingen, of het onderzoek toe te spitsen op anti-zwart racisme. Gezien de actualiteit van het slavernijverleden in het herdenkingsjaar, de lange miskenning van deze specifieke vorm van uitsluiting en de noodzaak om ons onderzoek af te bakenen zullen we ons voornamelijk beperken tot het onderzoeken van anti-zwart racisme en het verzet daartegen.

Eindresultaat

Beide onderzoeken zullen worden samengebracht in een boek, zowel papier als online bij een gerenommeerde uitgever. Daarnaast zal er ook een publiekssamenvatting worden verzorgd die de bevindingen op een toegankelijke manier beschikbaar zal maken voor het brede publiek.

Organisatie

Het onderzoek zal zelfstandig worden uitgevoerd door Dr. Karwan Fatah-Black, Ramona Negrón, MA en Nikita Krouwel, MA en Rowan van der Stelt, MA. Het onderzoek wordt begeleid door de begeleidingscommissie bestaande uit een vertegenwoordiger van de opdrachtgever Gemeente Dordrecht, een vertegenwoordiger van het Dordrechts Museum en maatschappelijk betrokkenen. De projectleider en eventueel ook de andere onderzoekers zullen bij de vergaderingen van de begeleidingscommissie aanwezig zijn. De begeleidingscommissie zal de onderzoeksvragen en onderzoeksmethodes vaststellen, de voortgang evalueren en eventueel bijsturen op onderzoeksprioriteiten.

Tijdspad

	Begeleidingscommissie	Onderzoek stadsbestuur en koloniale slavernij	Onderzoek zwarte levens in Dordrecht
1 november 2023 - 31 december 2023	Vorming begeleidingscommissie. Vaststellen onderzoeksopdracht. Vorming onderzoeksteams.	Inventarisatie bestaande kennis.	Inventarisatie bestaande kennis.
1 januari 2024 - 31 maart 2024	Evaluatie onderzoeksplannen. Bijsturen op onderzoeken.	Onderzoek vroedschap en magistratuur.	Onderzoek historische personen en organisaties. Shortlist mogelijke interviews delen met stuurgroep.

	Begeleidingscommissie	Onderzoek stadsbestuur en koloniale slavernij	Onderzoek zwarte levens in Dordrecht
1 april 2024 - 30 juni 2024	Deelconclusies onderzoek stadsbestuur bespreken. Onderzoek historische personen bespreken.	Deelconclusies stadsbestuur schriftelijk delen met de begeleidingscommissie en de gemeente.	Delen onderzoek historische personen. Onderzoek organisaties.
1 juli 2024 – 30 september 2024		Onderzoek verband stadsbestuur en economische op slavernij gebaseerde activiteiten	Interviews.
1 oktober 2024 - 31 december 2024			
1 januari 2025		Taalcorrectie en drukproeven.	Taalcorrectie en drukproeven.

Hoe verder na deze raadsinformatiebrief?

Het onderzoek wordt uitgevoerd volgens de planning uit het onderzoeksvoorstel.

Welke kosten zijn verbonden aan het proces?

De totale kosten voor de uitvoering van het onderzoek en de publicatie zijn begroot op € 81.010,-. Deze kosten worden gedekt uit de begroting van cluster Stad (Cultuur en opgave Inclusieve Stad) en cluster Musea.

Wat zijn de belangrijkste gerelateerde besluiten?

Toezegging 230704/T13: onderzoek naar slavernijverleden.

Het college van Burgemeester en Wethouders

C.H.W.M. Post
secretaris

A.W. Kolff
burgemeester